

‘Die ongerijmdste gewrogte kreëer’. Natuur en milieu in Ned- erlandse en Zuidafrikaanse poëzie.

1 januari 1997

Auteur: Hans Ester

Volume: 07

Nummer: 3

Pagina's: 33-35

Documenten

- [tsjip_jrg07_024.pdf](#)

die ongerijmdste gewrogte kreeer natuur en milieu in nederlandse en zuidafrikaanse poezie de nederlandse en zuidafrikaanse poezie en de relatie tus-
sen natuur milieu en literatuur dat is het onderwerp in de bundel ons klein suw-
erige planeet waarin de grenzen van beide literaturen zijn afgetast nu de
apartheid naar de ach tergrond gedrongen is valt de rijkheid van dit schone com na-
tuur omgeving besoedeling en milieu zitten heel wat haken en ogen plexe land
aan de zuidpunt van afrika des te meer op ze leveren ook een geconcentreerde
geschiedenis van de natuur als centraal onderwerp binnen de letterkunde van
hans ester nederlandse en vlaamse schrijvers en zuid afrika afkomstige gedichten
over de beide taalgebieden letterkundigen zijn de afgelopen vijf natuur en milieu
onder de aan van soms kan een inleiding het eigenlijke jaar onder de indruk ger-
aakt van dat wyk louw s nuwe verse op een letter van een boek te lang voor de
voeten lo complexe land aan de zuidpunt van na ontleende titel ons klein en suw-
erige pen dat is hier absoluut niet het geval afrika dat de dichter van wyk louw pla-
neet is deze bundel enkele maanden de gedichten zijn namelijk zeer wisse ooit
wyd en droef noemde de bele geleden verschenen lend van onderwerp en kwaliteit
zenheid en gastvrijheid van hun zuid marais is al sinds vele jaren bezig tussen de
afzonderlijke gedichten is afrikaanse collega s hebben er voor met de relatie
tussen natuur milieu geen ander verband dan dat van het gezorgd dat van de eerti-
jdse kilte in de en literatuur in 1990 publiceerde hij globale thema natuur en mi-
lieu te relaties niets meer over is dankzij de de bundel groen met nog niet eerder
ontdekken in zijn inleiding consta hernieuwde vriendschappelijke contac
gepubliceerde gedichten van een groot teert marais dat zich in zuid afrika ten
tussen nederlandstaligen en zuid aantal afrikaanstalige dichters onder nog gebie-

den bevinden waar gespro afrikanen die afrikaans als moedertaal wie hennie au-
camp eveleen castelyn ken kan worden van een ongerepte spreken is het arsenaal
aan afrikaans lina spies en daniel hugo al deze natuur waar de menselijke inmeng-
ing talige schrijvers dat in nederland en gedichten hebben de natuur en het tot
het uiterste een overvliegende jum vlaanderen geciteerd kan worden uit milieu tot
onderwerp aan de gedich bojet beperkt is gebleven maar zo gebreid de grote ont-
dekkingsreis door ten van de nieuwe bundel laat marais zegt hij terecht het
spreken over de na het van europa uit gezien onbeken een boeiende inleiding in
het thema tuur lijkt toch altijd een betrekking met de terrein van de afrikaans-
talige letter natuur omgewing en letterkunde de mens te veronderstellen dit is be-
kunde is begonnen en zal gedurende voorafgaan terwijl hij zich specifiek langrik
om daarop te wys dat ofskoon de komende decennia zijn sporen na over de
afrikaanstalige letterkunde die menslike dimensie baiemaal in laten in de literatu-
ur die in de lage lan uitlaat doet zuiderent iets vergelijk defmsies van die begrip
natuur af den wordt geschreven vanuit zuid baars in zijn tekst over de neder-
landse wesig is laasgenoemde glo eintlik nie afrika waait er een verfrissende exo
letterkunde natuur landschap en betekenis het sonder die mens en son tische
wind richting vlaanderen en poezie beide inleidingen geven een der dat die mens
dit potensieel kan nederland deskundig literair historisch overzicht benut nie daar
het immers oor n lang een direct gevolg van de geschetste en leggen de lezer be-
langwekkende tydperk n antroposentriese siening ontwikkeling is het initiatief dat
vragen voor marais en zuiderent to ontwikkel wat die mens in die middel johann
lodewyk marais uit pretoria en nen hun intellectuele integriteit door punt van alles
stel en om sake verder ad zuiderent uit amsterdam vorig jaar het kader te proble-
matiseren waarbin te kompliseer heg verskillende kuiture namen om een bundel
samen te stel nen de gedichten uit de bundel worden in suid afrika verskillende en
gewoon len met uit vlaanderen nederland en gepresenteerd aan het spreken over
lik uiteenlopende waardes aan die na tsjip letteren 7 3 33 tuur die omgewing en
ontwikkeling gelukkig niet in twee taaldelen ge en huldig hulle uiteenlopende me
splitst na robert anker volgt een ge nings oor die funksie s daarvan dicht van j ei-
jkelboom en dan volgen blz 4 petra muller en breyten breytenbach in zijn inleiding
stelt zuiderent en zo gaat het door tot het gedicht anders dan in suid afrika is het
in de landmeter van rutger kopland nederland en vlaanderen moeilik het laatste
woord heeft trouwens of zelfs onmogelijk om in absolute elisabeth eybers op de
achteromslag zin natuur te ervaren natuur bestaat met haar gedicht ekologie hier
vooral als geschiedenis of mythe waarom is het zuidafrikaans voor ne waar het
een ophoudt en het ander derlandse oren zo n bijzonder boeien begint is bovendi-
en niet altijd duide de taal waarom krijg je een schokje lijk blz 15 als je hoort dat
de zuidafrikanen ons het valt niet te ontkennen dat een begrip euthanasie benoe-
men als ge bezoek aan datgene wat in nederland nadedood de beste verklaring
voor natuur heet in vlaanderen liggen de dit eigenaardige effect bieden de rus
breyten breytenbach zaken iets anders tevens een confron sische formalisten de
theoretici die ta tie met de mede mens inhoudt rond 1920 probeerden om een theo-
rie zulke eenzame plekken als gamka s voor het onderscheiden van poetische
dichten in het afrikaans en nederlands kloof ook de hel genaamd op uren taal van

alledaagse taal te formuleren door elkaar staan verhindert evenwel volkomen eenzaam rijden van oudts deze formalisten zagen in het door niet dat zeer duidelijke verschillen in hoorn verwijderd kun je in nederland breken van de automatismen van ons levensorientatie en wereldbeschouwing gewoonweg niet tegenkomen een op taalgebruik de sleutel tot het eigene tussen de nederlandse wederom in merklijk verschil tussen nederland en van literatuur de neutrale taal moest mindere mate de vlaamse en de zuid zuid afrika is bovendien de verhou gedeformeed worden creatief worden afrikaanse dichters tot uitdrukking ko ding van binnenshuis tot buiten de verbouwd om weer opgemerkt te wor men dichters uit kaapstad en pretoria nadruk van het leven in nederland ligt den en als woordteken te worden gere als m m wakers wium van zyl op de beslotenheid van de huiselijke gistreerd precies dat gebeurt wanneer renee marais en daniel hugo schrij intimiteit terwijl zelfs de droge johan een nederlander afrikaans leest of ven zo dat de oorspronkelijke ervaring nesburgse winter uitnodigt om de dag hoort je herkent de vertrouwde klan met de natuur voor de lezer voelbaar buiten door te brengen veel afri ken en woorden maar er is op essen blijft ze durven als het ware naief te kaanstaligen hebben bovendien nog tiele punten aan gesleuteld zodat het zijn die moed heeft de vlaamse dich een stukje grond ver van de grote stad begrijpen voortdurend over drempels ter anton van wilderode met zijn ge een plasie dat zij koesteren als een heen moet bij die drempels aarzelt de dicht september ook en ze aarzelen verloren paradijs toch zou je je zelfs verstaander even en denkt hij na over evenmin om hun religieuze gevoelens met dit contrast in het achterhoofd de betekenis maar in eerste instantie uit te spreken dat is bijvoorbeeld heel kunnen afvragen of het niet gewoon over de vorm van de taal sterk bij lina spies met het gedicht luiheid van de nederlandse dichters is een afrikaanstalige vriend zei mij een mite het geval dat zij zo zelden op grond van wat zij keer dat hij de volgende dag aan zijn in de micro natuur van nederland kun vrouw n handjie moes gee in het opvallend is verder dat nederlandse nen vinden tot inspiratie en goede ge nederlands luidt de uitdrukking een dichters althans in hun poezie dichtten komen maar zouden de sa handje helpen over de letterlijke bete weinig of geen bezorgdheid over de menstellers enkele gedichten van ida kenis begin je pas na te denken zodra aftakeling van het natuurlijk milieu ten gerhardt hebben opgenomen in plaats je je verwondert over de afrikaanse uit toon spreiden de hier gepresenteerde van bijvoorbeeld de bijdragen van het engels afkomstige uitdrukking nederlandse dichters zijn veeleer op de hans warren en t van deel dan zou terugkerend naar ons klein en silwerige innerlijke werkelijkheid van hun eigen het beeld er vermoedelijk anders heb planeet dit is geen bundel om in een psyche geconcentreerd de zuidafri ben uitgezien ruk uit te lezen vrijwel alle gedichten kanen hebben meer zuurstof nodig de bundel van marais en zuiderent is eisen volledige aandacht dat de ge wanneer de samenstellers ten behoeve en 7 3 van de twee groepen lezers twee verkla rende woordenlijsten zouden hebben elisabeth eybers opgenomen zou deze bundel een iet wat schools karakter hebben gekregen ekologie de prijs hiervoor is echter dat de lezer menig keer een woordenboek zal moe wie die prullemand volprop van dag tot dag ten hanteren om het gedicht in de an vra hom nie af hoeveel bome verteer dere taal te verstaan sy vreemde papiervernielende vak indirect

hebben marais en zuiderent wat vir driekwart bestaan uit magteloos wag hiermee ook te kennen gegee dat en die ongerymdste gewrogte kreeer het afrikaans en het nederlands by in feite verdien hy om skuiling van tak elkaar horen nauwe verwanten zijn en geritsel van blare wreed te ontbeer dat is een nieuw geluid dat een want die handjievool humus wat hy sal verstrekkende nuwe lente in de verhoudingen na sy heengaan kan nimmer sy skuldelaas dek dokumenteert ook het feit dat de nederlandse taalunie bij deze uitgave dog die aarde terwyl hy haar lof sing gedoog betrokken is toont aan hoeveel belang die digter sowel as die ekoloog zij hecht aan intensivering van de contacten tussen vlaanderen nederland uit de bundel nuweling amsterdam en kaapstad 1994 en zuid afrika m ons klein en silwerige planeet afrikaanse nederlandse en vlaamse gedigte oor die omgewing saamgestel en ingelei deur johann lodewyk marais en ad zuiderent uitgeverij j l van schaik akademies pretoria 111 blz prijs rd 45 50 dit boek is voor nlg 25 bef 455 excl portkosten wtaiom t m deze adwtetsierrt e m te verkrijgen bij het suid afrikaanse v j niet bffttttte instituut keizersgracht 141 1015 ck amsterdam het r de beste mo e ktl e m een gerichte doelgroep direct te bereiken oj neem v cte tt 2 afmetingen aanleveringsvoorwaarden data en prijzen contact op met